

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vladimíra Sládečka, soudce Tomáše Lichovníka a soudce zpravodaje Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatelky Š. V., zastoupené JUDr. Tomášem Plavcem, advokátem se sídlem Široká 294, Chrudim, proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, ze dne 25. září 2019, č. j. 14 To 300/2019-642, a usnesení Okresního soudu ve Svitavách ze dne 28. srpna 2019, č. j. 1 T 99/2018-632, za účasti Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, a Okresního soudu ve Svitavách, jako účastníků řízení, takto:

Věc sp. zn. I. ÚS 4005/19 se postupuje k projednání a rozhodnutí plénu.

Odůvodnění:

1. Stěžovatelka se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí pro porušení svých ústavně zaručených práv.

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného spisového materiálu Ústavní soud zjistil, že na stěžovatelku byla dne 30. 4. 2018 podána u Okresního soudu ve Svitavách obžaloba, podle níž se měla dopustit zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku. V této trestní věci byli poškozeným dvěma dětem ustanoveni ve smyslu § 51a odst. 4 trestního řádu zmocněnci, a to poškozené nezletilé dívce advokát Mgr. Petr Carda a poškozenému nezletilému chlapci advokát JUDr. Pavel Barinka. Zmocněnci poškozených soudu předložili návrhy na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů a soud usneseními ze dne 26. 6. 2019, č. j. 1 T 99/2018-626 a č. j. 1 T 99/2018-628, přiznal JUDr. Cardovi částku 81 647,17 Kč a Mgr. Barinkovi částku 47 788,22 Kč.

3. Stěžovatelka byla v této trestní věci uznána vinnou a byla pravomocně odsouzena za zločin týrání svěřené osoby (nezletilé dívky) podle § 198 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku. S ohledem na tuto skutečnost bylo rozhodnuto ve smyslu § 155 odst. 5 trestního řádu tak, že odsouzená má uhradit státu odměnu, kterou sám stát vyplatil ustanovenému zmocněnci Mgr. Cardovi ve výši 81 647 Kč. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka nebyla shledána vinnou jednáním vůči poškozenému nezletilému chlapci, nebude soud po stěžovatelce požadovat náhradu vyplacenou zmocněnci tohoto poškozeného JUDr. Barinkovi.

4. Stížnost stěžovatelky krajský soud napadeným usnesením zamítl jako nedůvodnou. Povinnost odsouzené hradit náklady ustanoveného zmocněnce dovodil z § 154 a § 155 trestního řádu. Odkázal na § 155 odst. 5, v němž je přímo stanoveno, že o povinnosti odsouzeného hradit státu náklady vzniklé ustanovením zmocněnce poškozenému a o jejich výši rozhoduje po právní moci rozsudku předseda senátu prvního stupně i bez návrhu. Podle názoru stížnostního soudu se jedná o ustanovení, které navazuje na § 152 trestního řádu. V ustanovení § 152 odst. 3 trestního řádu je pak uvedeno, že o výši odměny a náhrady hotových výdajů rozhodne na návrh obhájce orgán činný v trestním řízení, který vedl řízení v době, kdy obhájci povinnost obhajovat skončila. Podle odstavce 6 téhož ustanovení se pak ustanovení odstavce 2 až 5 přiměřeně užijí na rozhodování i o výši odměny a náhradě hotových výdajů mimo jiné ustanoveného zmocněnce poškozeného. Postup soudu prvního stupně tak stížnostní soud hodnotil jako odpovídající citovaným ustanovením trestního řádu.

5. Dodal, že ustanovení § 155 odst. 5 trestního řádu obsahově navazuje na § 151 odst. 6 trestního řádu. Je přitom třeba dovodit, že postavení odsouzeného má být stejné bez ohledu na to, zda poškozený si sám zvolil zmocněnce a za podmínek uvedených v § 154 trestního řádu pak uplatnil nárok na náhradu nákladů, včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce, nebo zda za poškozeného náklady na zmocněnce vynaložil stát, protože rozhodl o jeho ustanovení. Tyto závěry podporuje i komentářová literatura.

6. K porušení stěžovatelčiných ústavně zaručených práv mělo podle jejího názoru dojít uložením povinnosti zaplatit státu vyplacenou odměnu ustanovenému zmocněnci bez opory v trestním řádu.

7. Jednou ze základních zásad trestního řízení je, že jeho náklady v zásadě nese stát a na obžalovaného nesmí být vytvářen ekonomický tlak, který by ho nutil rezignovat na obhajobu. Proto zákonodárce tyto náklady stanovuje paušální částkou a přesně vyjmenovává, které náklady lze obžalovanému předeepsat k úhradě. Náklady na ustanoveného zmocněnce jsou jedním z mnoha nákladů trestního řízení, které nese stát a není žádný důvod právě tyto náklady separovat a zvlášť ukládat odsouzenému k úhradě. Povinnost je nést nevyplývá z ustanovení § 152 trestního řádu a nelze ji dovést ani výkladovými metodami.

8. Podle čl. 1 odst. 1 písm. i) rozhodnutí pléna Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2014, č. j. Org. 24/14, o atrahování působnosti, si plénum Ústavního soudu podle ustanovení § 11 odst. 2 písm. k) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, vyhrazuje rozhodování o jiné věci, navrhne-li to jednomyslně senát příslušný k projednání a rozhodnutí věci.

9. I. senát Ústavního soudu, příslušný k projednání a rozhodnutí této věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 4005/19 s ohledem na závažnost věci (otázku, zda může stát nárokovat úhradu nákladů vyplacených ustanovenému zmocněnci poškozeného po pravomocně odsouzeném) a s přihlédnutím k tomu, že stejná právní otázka, relevantní pro rozhodnutí této věci, může být spornou i v dalších ústavních stížnostech, o nichž budou rozhodovat jiné senáty Ústavního soudu a mohla by tak vzniknout nejednota judikatury, rozhodl, jak je ve výroku tohoto usnesení uvedeno.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 23. června 2020

Vladimír Sládeček v. r.
předseda senátu